

OTDK-DOLGOZAT

2014.

**EGYENSÚLYOZÁS AZ EURÓPAI UNIÓ SZABADKERESKEDELMI
FOLYAMATAIBAN, TEHERVISELÉSI KÜLÖNBSÉGEK ÉS AZOK
KEZELÉSI LEHETŐSÉGEI**

**BALANCING IN THE EUROPEAN UNION'S FREE TRADE
PROCESSES, BURDEN-BEARING DIFFERENCES AND HANDLING
OPPORTUNITIES**

Kézirat lezárva: 2014. október 31.

TARTALOMJEGYZÉK

1.	BEVEZETÉS	1
2.	IRODALMI ÁTTEKINTÉS	2
	2.1 Az adópolitika alapjai	4
	2.2 Adócsoporthozzás, adónemek	5
	2.3 A tagállami adószuverenitás	6
	2.4 Egységes piac és adóharmonizáció kapcsolata	7
	2.5 A Szerződés adózással foglalkozó cikkei	8
	2.6 A hozzáadottérték adó, az eredet szerinti adózás és a jelenlegi áfaberendezkedés	9
	2.7 Fogalom meghatározások	11
	2.8 Az uniós termékkereskedelem rendszerének kockázatai	12
	2.9 A társasági adó	15
	2.10 Vállalkozási adók harmonizációja	16
	2.11 Az egységes vállalati adóterhek hiányának kockázatai	17
3.	ANYAGOK ÉS MÓDSZERTAN	18
4.	EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELEÉSÜK	19
	4.1 Az Európai Unió és Schengen tagországai	19
	4.2 Magyarország általánostól eltérő helyzete és a környező tagországok	20
	4.3 Esetpélda HÉA-kulcs eltérésből adódó tényleges versenyhátrányra	23
	4.4 Esetpélda fuvarozással nem járó elektronikus értékesítés versenytorzító hatásaira ...	23
	4.5 Következtetések a két esetpélda alapján, reakciók az EU részéről.....	24
	4.6 Kitekintés az élelmiszergazdaság áfaterheire	25
	4.7 A társasági adó mértékei a különböző uniós tagországokban	26
	4.8 Az áfarendszer továbbfejlesztésének irányai	30
	4.9 A társasági adók harmonizációjának jövője	30
5.	KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATTÉTEL	31
6.	ÖSSZEFOGLALÁS	32

IRODALOMJEGYZÉK.....	34
MELLÉKLETEK.....	I
1. MELLÉKLET: H MELLÉKLET	II

TÁBLÁZAT- ÉS ÁBRAJEGYZÉK

1. táblázat	A Szerződés adózással foglalkozó cikkei.....	8
2. táblázat	A HÉA mértékei a különböző uniós és schengeni, tagországokban (%)	21
3. táblázat	Európa mértani középpontjához közel eső tagországok ÁFA-kulcsai 2014-ben..	22
4. táblázat	Az élelmiszerekre vonatkozó HÉA-kulcsok	26
5. táblázat	A társasági adó mértékének változása az EU-ban 2006-2014.....	27
1. ábra	Adócsoportosítás	6
2. ábra	A körhintacsálás szerkezeti ábrája	13
3. ábra	Európa mértani középpontja (Tállya, Magyarország).....	20
4. ábra	Az EU átlagos társasági adó mértékének változási trendje	29
5. ábra	A globális átlagos társasági adó mértékének változása 2006-2014 (%)	29

1. BEVEZETÉS

Az Európai Unióra, mint a világ egyik kiemelt jelentőségű gazdasági szerveződésére napjainkban is a bővülés és formálódás jellemző. A harmonizációra vonatkozó folyamatos törekvés ellenére keletkezhetnek olyan ellentételezést igénylő jelenségek, amelyek kezelése a természetes piaci mechanizmus fenntartását szavatolják. Gazdasági jellegű kérdésekben kiemelt jelentőségű, hogy olyan versenyelőny, amely ugyanazon gazdasági közösség más szereplői számára versenyhátrányként jelenhet meg, indirekt formában lehetőleg ne keletkezhessen. Az alapos tervezés mellett a gyakorlatban megmutatkozhatnak speciális tényezők, amelyek indokoltá teszik az egyes folyamatok finomítását. Célkitűzés, hogy a dolgozat ilyen jellegű empirikus megnyilvánulású tényezőkre fókuszáljon és a fő helyzetjellemzőkkel, érintettek körének meghatározásával, kiváltó tényezők figyelembe vételével és mindezek értékelésével, valamint tudásalapba illesztésével finomhangolási javaslatokat képezzen. A dolgozat felépítését tekintve kívülről befelé halad, avagy a geoszféra héjának kéreg rétegétől a belső magig. A témaválasztás kiindulópontját Magyarország, mint Európai Unió tagállam és az ezzel összefüggésbe hozható gazdasági- kereskedelmi-adózási párhuzamok adják. Erről a pontról elindulva ennek nemzeti- és közösségi hátterének, speciális tényezőinek, úgy, mint földrajzi elhelyezkedés, különleges említést igénylő fiskális tényezők bemutatására és összehasonlító vizsgálatára kerül sor, melyen keresztül elsősorban a versenyszektor piaci szereplőire gyakorolt hatások és az egyéb gazdasági társadalmi, környezeti hatások felderítése a cél. Ezzel napjainkban is aktuális témakör kerül vizsgálatra. Az értékelési és javaslattételi fázis a téma egy perspektíváját adja.

2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS

Magyarország 2004. május 1-jén csatlakozott az Európai Unióhoz és 2007. december 21-én a schengeni térséghez. Az EU működéséről szóló szerződés kimondja: „A belső piac egy olyan, belső határok nélküli térség, amelyben a Szerződések rendelkezéseivel összhangban biztosított az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása.” Ezt a négy területet hívják a „négy szabadságnak”. (EC 2010, 60. o.) „Az, hogy a belső határokon megszűnt az ellenőrzés, más szakpolitikai területekre is kihat, így például a határokon átnyúló bűnözés kezelésének kérdésére, illetve a határokon átnyúló utazás, kereskedelem és igazságszolgáltatás témájára.” (EC 2013, 1. o.) Ezek mindegyike önmagában is összetett és bonyolult rendszerben ölt testet éppen ezért a feldolgozás a kereskedelem szálán mozog. Tekintettel tehát arra, hogy Magyarország csatlakozott azon országok közé, amelyek a korábbi gyakorlattal szemben az országok közt fennálló határ menti ellenőrző állomások kontrolleszközként való alkalmazását befejezték, s azt új alapokra helyezve a haladás jegyében megreformálták, egyre inkább fontossá válik a közösség tagországainak gazdasági konformitása. „A szabad árumozgás a Római Szerződés által bevezetett négy szabadság közül az, amelyiket már az integráció kezdeti szakaszában viszonylag széles körben kívántak megvalósítani. E gazdasági szabadság célja, hogy a tagállamok közötti árumozgás valamennyi, tagállamok által támasztott akadálytól mentesen tudjon megvalósulni. Ennek egyik elsődleges előfeltétele a vámunió, vagyis a tagállamok közötti valamennyi vám eltörlése, a vámmal azonos hatású díjak tilalma és közös vámtarifa alkalmazása a Közösségen kívüli államokból érkező termékekkel szemben. További feltétele még a mennyiségi korlátozások és azokkal azonos hatású intézkedések, valamint a megkülönböztető adók tilalma, illetve a fennálló vagy potenciálisan jelentkező akadályok közösségi szabályozás útján való megszüntetése, szabályozatlan területeken pedig az európai bírósági joggyakorlat által kifejlesztett kölcsönös elismerés elvének érvényre juttatása. Az Európai Bíróság az áru fogalmát tágan értelmezi. Ide sorol minden olyan dolgot, aminek pénzben kifejezhető értéke van és kereskedelmi ügylet tárgya lehet.” (Balázs P. et al. – Marján Attila 2006, 263. o.) Ebből jól érzékelhető tehát, hogy az egykor önálló protekcionista eszközökkel rendelkező tagországok, ezekről az eszközökről egy magasabb rendű együttműködési szellemiség érdekében lemondva, az ilyen műveleteket már nem alkalmazzák saját gazdaságuk védelmére, így a hangsúly eltolódik annak irányába, hogy a tagországokon belül biztosított gazdasági feltételek közelítőleg azonosak legyenek, vagy csak épp oly mértékben térjenek el, hogy az a versenyszektor piaci

szereplői részére egalizált versenyfeltételt jelentsen. „A szabad árumozgás kihívását napjainkban a szabályozott és szabályozatlan területek arányának meghatározása jelenti.” (Balázs P. et al. – Marján Attila 2006, 269. o.) A dolgozatnak kiváló alapot nyújt az a tény, hogy az Európai Unióban egyszerre vannak jelen szabályozott és szabályozatlan területek. „Minden EU-ország a gazdasági és monetáris unió (GMU) része, ami azt jelenti, hogy a tagállamok minden gazdasági vonatkozású kérdést közös ügynek tekintenek, és összehangolják a gazdasági döntéseiket. A gazdasági és monetáris unión belül egyik intézménynek sincs kizárólagos felelőssége az általános gazdaságpolitika irányítását illetően. Az ezzel kapcsolatos feladatok megoszlanak a tagállamok és az EU-intézmények között. A költségvetési politika – amely az adózással, az államháztartási kiadásokkal és az állami kölcsönfelvétellel kapcsolatos döntéseket foglalja magába – a 28 tagállam saját hatáskörébe tartozik. Mivel azonban az euróövezethez tartozó országok által hozott költségvetési vonatkozású döntések kihatással lehetnek az euróövezet egészére, ezeknek a döntéseknek összhangban kell lenniük az uniós szinten rögzített szabályokkal.” (EC 2013, 8. o.) Látható, hogy a költségvetési politika, amely szintén több olyan szeletből áll, amely egyenként is nagy terjedelmű, a tagállamok saját hatáskörébe tartozik. A tanulmány ennek ragadja meg azt a szálát, amely az adózás mozgatórugója és vonja párhuzamba azt a korábban említett kereskedelmi szál azon pontjaival, amely az általános forgalmi adóhoz és a társasági adóhoz ad kapcsolódási felületet. „Valamennyi demokráciában az adózásnak fontos szerepe van. Ezen az úton beszédett összegekből biztosítja a kormányzat a közkiadások fedezetét. Az adórendszer az Európai Unió országaiban jelentősen különbözik egymástól. Valamennyi ország történelmileg különböző utat járt be. A politikai változások, váltások bizonyos mértékben változtatják az adózás súlypontjait, de alapjait ritkán. Valamennyi ország adórendszerében vannak közös vonások, melyek szerint a jövedelemszerzést, jövedelemképződését és a kereskedelmet (szolgáltatást) adóztatják. Több országban adóztatják a vagyont, a vagyonszerzést-, képződést. Ezen túlmenően élesen elkülönülnek egymástól az állami adók és a helyi adók. A helyi adók a települések önkormányzatait segítik feladataik finanszírozásában. Ezen túlmenően az önkormányzatok saját céljaik megvalósítására külön adókat is megállapíthatnak, ha van rá törvényi lehetőség. Mind a mai napig az adóztatást valamennyi tagország saját belső ügyének tekinti és az adószedés folyamatát, a kötelezettségeket törvényekkel szabályozzák. A legtöbb országban elválnak egymástól az állami adók és a helyi adók, valamint a különleges adók (pl. egyházadó), de ennek ellenére az országok egy részénél valamennyi adót egy adóhatóság állapítja meg (veti ki), szedi be és osztja szét a kedvezményezetteknek. Van viszont olyan ország is

(Franciaország) ahol az adók megállapítása (kivetése) az adóhatóság feladata, a beszedést egy másik szervezet, az Államkincstár végzi. Más országokban az adó megállapítása és beszedése kikerült az államigazgatás hatásköréből, ezt megbízás alapján egy „Ügynökség” végzi, (üzleti alapon) szoros államigazgatási felügyelet alatt (Spanyolország).” „Franciaországban a földhivatal ma is az adóhivatal szervezetén belül működik, és az állami vagyon kezelése is az adóhivatal feladata közé tartozik. Itt említem meg, hogy Magyarország is a „kivételes adóhatóság” fogalomkörbe tartozik, mivel csak nálunk fordul elő, hogy a mezőgazdasági támogatásokat az adóhatóság folyósítja.” „Néhány országban az adó- és vámigazgatás egy szervezeti egységhez tartozik nem a felső, hanem igazgatósági szinten is (Ausztria), de van, ahol e feladatra külön minisztériumot szerveztek (Dániában Adó- és Vámügyi Minisztérium van). Tehát az Európai Unió létrehozásakor az alapító országok és azóta a csatlakozó országok sem voltak hajlandók egységesíteni adórendszerüket.” (Bessenyei G. 2003, 7. o.)

Követve a szerkezeti felépítést, e szakaszban a kéreg réteg témára értelmezhető átfogó ismereteit taglalom a problémakör szélesebb látómezőben történő elhelyezéséhez és a későbbi leszűkítéshez. Az adópolitika alapjaira, az adócsoportosításra, a tagállami adószuverenitásra, az egységes piac és adóharmonizáció kapcsolatára és a szerződés adózással foglalkozó cikkeire térek ki.

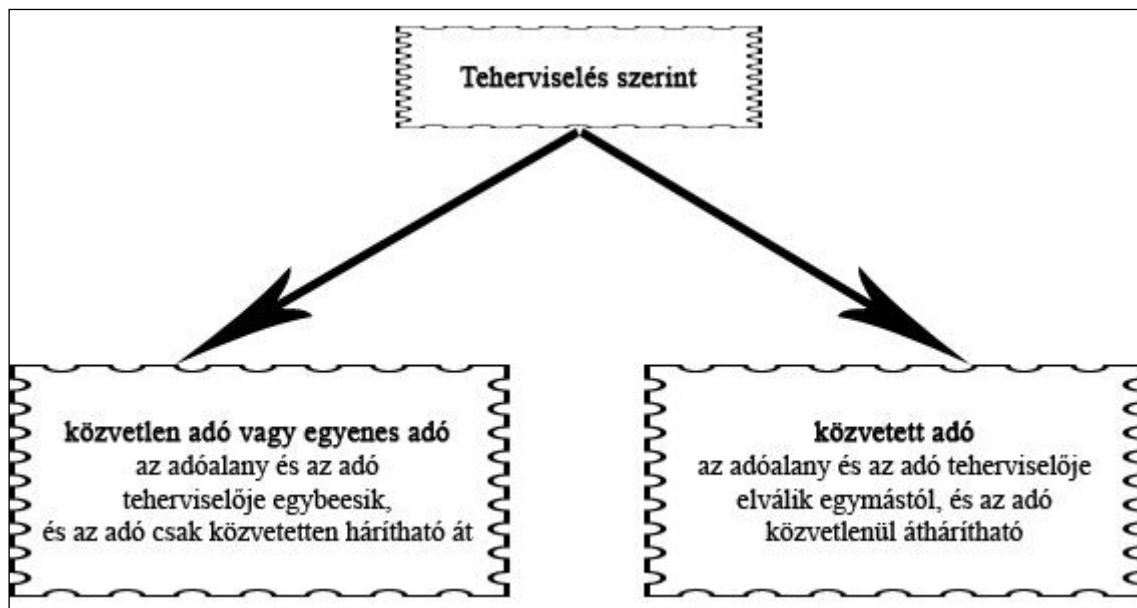
2.1 Az adópolitika alapjai

Az alapelvárások és alapfogalmak tisztázása szintén fontos a témakör vizsgálatához. „Az ideálisnak tekintett adórendszer a közteherviselés elvén nyugszik, megbízható, könnyen teljesíthető és jutányos. Ezek az elvárások ma már kiegészülnek azzal, hogy a közteherviselés mértéke legyen arányos, az adóztatás támogassa a gazdasági növekedést, segítse elő a foglalkoztatást és legyen versenysemleges.” (Balázs P. et al. – Marján Attila 2006, 335. o.) „Az adó olyan szolgáltatás, amelyet a közhatalom a közszükségletek kielégítéséhez szükséges pénzügyi források biztosítása érdekében, az általa megállapított mérték szerint, közvetlen ellenszolgáltatás nélkül megkövetel, és kötelező-kényszerítő erővel a polgáraitól beszed.” (Teszéri-Rácz Ildikó 2006, 15. o.) Az adóztatás „a központi költségvetés, a Nyugdíjbiztosítási Alap, az Egészségbiztosítási Alap vagy az elkülönített állami pénzalap javára teljesítendő kötelező befizetés, továbbá a központi költségvetés, az elkülönített állami pénzalap terhére juttatott támogatás, adóvisszaigénylés vagy adóvisszatérítés megállapítása, beszedése, nyilvántartása, végrehajtása, visszatérítése, kiutalása és ellenőrzése.” (Teszéri-Rácz Ildikó 2006, 19. o.) Elmondható az is, hogy az adózás olyan folyamatokat szolgál, amelyeknek

közösségi szinten történő megvalósítása és fenntartása a társadalom elemi érdekeit képviseli, úgy, mint egészségügyi-, közúti-, közigazgatási-, oktatási-, információs infrastruktúra. Emellett szabályozó eszközként is működik, gondolhatunk itt az élvezeti cikkek vagy az alacsony árú, környezetre káros hatású tömegtermékek fogyasztási mennyiségét az ártényezőn keresztül kompenzáló hatására.

2.2 Adócsoportosítás, adónemek

Az adók teherviselés szerint lehetnek közvetlenek, azaz az adóalany és az adó teherviselője egybeesik, és az adó csak közvetetten hárítható át, vagy közvetettek, azaz az adóalany és az adó teherviselője elválik egymástól, és az adó közvetlenül áthárítható. (1. ábra) (Teszéri-Rácz Ildikó 2006) „Közvetlen (egyenes, direkt) adók azok a befizetések, amelyek valamely gazdasági tevékenységhez, annak pénzügyi eredményéhez vagy a lakossági jövedelmekhez kapcsolódnak. Ilyen adók a magánszemélyek jövedelemadója, a társasági adó stb. Az egyenes adóknál az adófizető és az adóterhet viselő személy (szervezet) azonos: az adóalany a saját jövedelméből, bevételéből fizeti az adót. A közvetett (indirekt) adók termékekhez, szolgáltatásokhoz kapcsolódnak; az áruk árát és a szolgáltatások díját terhelik meg; azok forgalmát, fogyasztását terhelik, s ily módon csak „közvetve” hárulnak a személyekre. Az indirekt adóknál más az adóalany, az adófizető és más az a személy, akit az adó ténylegesen terhel, mert az adóalany az általa befizetett adót (például az általános forgalmi adót) áthárítja a vevőre (a fogyasztóra) az eladott áru árában vagy a végzett szolgáltatások díjában. A közvetett adók tehát a termék felhasználóját, a szolgáltatás igénybevevőjét terhelik, tehát egy szándékolt adóáthárítás történik.” (Kis Tünde - Sztanó Imréné 2010, 1.4.) A közvetlen adókon belül a továbbiakban a társasági adóról, a közvetett adókon belül a hozzáadottérték-adóról lesz szó.

Forrás: Teszéri-Rácz Ildikó (2006, 15. o.)

1. ábra Adócsoportosítás

2.3 A tagállami adószuverenitás

„Az adózás kiterjedt, a gazdasági élet minden szereplőjét érintő kérdés. Ebből ered a tagállamok közösségi adópolitikával kapcsolatos hozzáállásának kétarcúsága. Az adópolitika ugyanis a tagállamok számára a nemzeti szuverenitás alapvető eleme, egyúttal a nemzeti gazdaságpolitika egyik fő eszköze. Ugyanakkor a nemzeti adórendszerek összehangolása elengedhetetlen egy valóban egységes piaci működéshez, így az a tagállamok érdekeit szolgálja.” (Balázs P. et al. – Marján Attila 2006, 334. o.) Ez jól mutatja tehát azt, hogy a tagországok államszerveződése a független nemzeti adóztatást, mint „jogart” a hatalomgyakorlás eszközeként értelmezik, melynek révén gazdasági alapú, az államok működést szavatoló gazdasági kontrollt és ebből kifolyólag önállóságot gyakorolhatnak. Mindemellett a közösség tagjainak rá kell ébrednie, hogy egy többszereplős piaci alapon értelmezhető társulás, amelynek szereplői bizonyos területeken „egyesítették” szuverenitásukat, mivel felismerték az ebben rejlő előnyöket, hosszú távú és gyümölcsöző együttműködése csak akkor lehetséges, ha az érintettek nyitottabbá válnak annak elfogadására, hogy a továbbiakban a káros versenyhelyzetek elkerülése érdekében meghozzák a mindenkire érvényes szabályokat és alkalmazkodjanak azokhoz. Azt is mondhatnám, hogy egy nem megfelelően harmonizált rendszer ahhoz hasonlít, mintha két azonos cél érdekében felhasználható, de teljesítmény paramétereiben eltérő eszköz alkatrészeit próbálnánk

egymáshoz illeszteni s azokat egymással együttműködésre bírni, melynek nagy valószínűséggel nehezen belátható egyedi működési rendellenességei lehetnek.

2.4 Egységes piac és adóharmonizáció kapcsolata

Az adók harmonizációjának szükségessége már a Római Szerződés idején felmerült, melynek következtében megindult a közvetett adók harmonizációja. A kilencvenes évekre létrejöttek az ezeket szabályozó irányelvek. Az Unió 2004-es bővülését követően megindult a társaságiadóalap számítási módjainak egységesítését célzó nagyszabású munka, melynek hosszú távú célja társaságiadóalap-szabályozás létrehozása a belső piac fejlődésnek kihívásaira reagálva. Az adórendszerek bizonyos mértékű harmonizációja - és itt fontos a szubszidiaritás elvét is figyelembe venni – elengedhetetlen a belső piacon. A közvetlen adózás területén csak a négy szabadság érvényesüléséhez szükséges esetekben készült egységes szabályozás, míg a közvetett adók viszonylag nagymértékben összehangoltak. A tagállamok a már említett hatalomgyakorlási, önirányítási megfontolásokból láthatóan ragaszkodnak adófüggetlenségükhöz, éppen ezért a közösségi adószabályozás részleges. A jövőre vonatkozóan egy valóban versenyképes egységes piac megteremtése, csak akkor valósulhat meg, ha a ma meghaladó mértékű adószinkronizáció valósulna meg annak érdekében, hogy az egyéni megoldások száma csökkenhessen így redukálva gazdaságpolitikai koordináció mértékét, és hogy a piactorzító hatásokból származó adózási versenyelőnyök megszűnjenek. (Balázs et al. – Marján 2006)

2.5 A Szerződés adózással foglalkozó cikkei

1. táblázat A Szerződés adózással foglalkozó cikkei

Forrás: Balázs P. et al. – Marján Attila (2006, 337. o.)

A Szerződés adózással foglalkozó cikkei			
Cikk	RSZ számozás	ASZ számozás	Tartalma
90.	95.	III-170(1)	adósemlegesség, hasonlóan minősülő termékek eltérő adóztatásának tilalma
91.	96.	III-170(2)	a visszatérítés nem haladhatja meg a befizetett adó mértékét
92.	98.	III-170(3)	közvetett adóktól eltérő adók esetén exporttámogató vagy importellensúlyozó módosítások nem lehetségesek
93.	99.	III-171	ajánlás az adóügyi jogalkotás harmonizációjára
58.	73d.	III-158	a tagállam a honosság megléte és a befektetés helye szerint megkülönböztetés alkalmazhat

A 90. cikk első bekezdése értelmében tilos más tagországból származó árukra a hazai hasonló termékekre vonatkozó adónál magasabb adót kivetni. A második bekezdés értelmében az első cikket kiterjesztve tiltott az olyan áruvédelmi tevékenység is, amely az ország adórendszeréhez kötődő adó mértékét különbözően határozná meg az exportra kerülő termékek és belső felhasználású termékek között. A 91. cikk alapján a tagországok területére tartó export esetén a célország elve szerinti adóztatást kell figyelembe venni, azaz az adót abban az országban kell kivetni, amelyben a felhasználás vagy elfogyasztás megtörténik. Tehát az exportáláskor a származási ország szabályai szerint a származási országban az export tárgyat érintő kivetett adókat vissza kell téríteni és a célországban az ott érvényes adószabályok szerint kell megadóztatni, de a

visszatérítés összege nem lehet nagyobb annál, mint amit az exportőr korábban megfizetett. A 92. cikk a termelőket érintő közvetett adók torzulásainak kiküszöbölése a tagállamok közötti kereskedelemben a versenysemlegesség megteremtése érdekében. 93. cikk a 100. cikkel együtt, amely az általános jogharmonizációs felhatalmazást tartalmazza az adóharmonizációs közösségi jogalkotás alapja. Az 58. cikk feloldást ad arra, hogy a tagállamok a honosság vagy befektetés helye szerint tagállami szerződések útján megkülönböztessenek adóalanyokat a kettős adóztatás elkerülése érdekében, melyek a feloldás hiányában a 12. cikkel és 90. cikkel előbbi az állampolgárságon, utóbbi az adózás diszkriminációján alapuló különbségtétel tilalmával ellentmondásba kerülne. (1. táblázat) (Balázs et al. – Marján 2006)

Az irányelvek tehát adottak, de a megvalósítást a tagállamok saját hatáskörükben és jogszabályaik keretein belül érvényesítik, így a közösségi adózás nem tekinthető egységesnek minden részterületen. Európai adóhatóság nem létezik, az Európai Bíróság ítéletei és jogértelmezései mérvadóak a témában, az adópolitika a tagállami adóhatóságok által biztosított az irányelvek figyelembe vételével. Az ellenőrzés könnyítése érdekében HÉA/ÁFA adóazonosító szám került bevezetésre, mely lehetőséget ad az adóhatóságok által a tagországok adóalanyainak ellenőrzésére, de ez szintén olyan módszer, ami a tagállamok együttműködésére épül. (Balázs et al. – Marján 2006)

Ebben a fázisban áttérek a szűkebb témakör értelmezésére, amely egyrészt a hozzáadottérték-adó, másrészt a társasági adó szeleteiből áll, így képezve dolgozatom köpeny rétegét.

2.6 A hozzáadottérték adó, az eredet szerinti adózás és a jelenlegi áfaberendezkedés

A HÉA (value-added tax) Magyarországon az általános forgalmi adó elnevezésben részesül. Franciaországban már 1954-ben bevezetésre került ez az adótípus és ezt követően rövid időn belül elterjedt Európában. Lényege, hogy azt a végső felhasználó fizeti meg. A termék előállításához (gyártáshoz) vásárolt alapanyagoknál, szolgáltatásnál, vagy a tovább értékesítésre vásárolt termékeknél az előzetesen felszámított adót az értékesítéskor felszámított adóból le lehet vonni. Az Európai Unióban 1967. IV. 14-én fogadták el az Első ÁFA Irányelvet (67/227 EGK, 67/228 EGK), amely célja, hogy az akkori tagországok kísérletet tegyenek a kumulatív többfázisú forgalmi adó lecserélésére, melynek eredményeként 1973. január 1-től valamennyi akkori tagállam bevezette a hozzáadottérték típusú adót. A forgalmi adók összehangolására az Európai Tanács 1977. május 17-én kiadta a

77/388/EGK számú 6. irányelvét a tagállamok forgalmi adóval kapcsolatos jogszabályainak összehangolásáról. Ennek célja az adóalapok meghatározásának szinkronizálása, az adólevonási szabályok összehangolása, a tagországok ÁFA rendszereinek harmonizálása, az egységes adómentességi lista létrehozása, az adó megfizetéséért felelős személy egységes meghatározása. (Bessenyei 2003) „A 6. irányelv szerint tehát az általános forgalmi adó hatálya alá tartozik a termékértékesítés és a szolgáltatásnyújtás, amit az adóalany belföldön ellenszolgáltatás fejében végez, a termékimport. A termékimport alatt az uniós szabályozás az unióon kívüli országból az unió területére érkező importot érti, függetlenül attól, hogy melyik ország a célország. A továbbértékesítéskor, ha ez belföldi vásárló részére történik, az eladó felszámítja az ÁFA-t, melyet a vevő kifizet, de az eladó vállalja be és fizeti be az adóhatóságnak. Ha az értékesítés uniós országon kívüli országba történik, akkor az „export” esetével állunk szemben, ami elvileg ÁFA mentes. A technikája lehet az is, hogy ha a számla tartalmazza az ÁFA-t, az visszaigényelhető. A 6. irányelv célul tűzte ki a kulcsok harmonizálását is, amely még a mai napig nem sikerült. Már 1977-ben meghatározták, hogy a normál kulcs minimum 15% legyen, a kedvezményes kulcs pedig érje el minimum az 5%-ot, de kedvezményes kulcsból két különböző nagyságú is lehet.” (Bessenyei G. 2003, 11. o.) „Az adó mértékére vonatkozóan az irányelv az 1999. évi módosítás után meghatározza, hogy a kulcs az áru értékesítése és szolgáltatások nyújtása után nem lehet kevesebb, mint 15%. Az irányelv megengedi, hogy a tagállamok egy vagy két kedvezményes kulcsot is alkalmazzanak, melyek nem lehetnek kevesebbek 5%-nál. Ezeket az áru és szolgáltatás kategóriákat az irányelv H melléklete sorolja fel. (1. melléklet)” (Bessenyei G. 2003, 16. o.) Mindebből jól látszik, hogy a tagállami ÁFA-kulcsok igen széles spektrumon mozoghatnak, különösen, ha figyelembe vesszük a kedvezményes adókulcsokat is, szemben azzal a ténnyel, hogy az egykori eredet szerinti adózás, amely hosszú távú megvalósítási célként továbbra is fennáll mindösszesen 2-3 százalékpontnyi eltérést fogadott volna el. Az eredet szerinti adózás nem jelent mást, mint azt a szisztémát, amely azon alapszik, hogy az értékesítést végző vállalkozásoknak nem kell figyelemmel lenniük arra, hogy a vásárló melyik tagországhoz tartozik, vagy, hogy adóalany-e, mivel minden értékesítés esetén a saját országuk honos adószabályai szerint járnak el és az ott érvényes adókulcsoknak megfelelően adóznak saját tagállamuk részére. Ugyanakkor ez felvetette, hogy az adózás nem abban a tagországban jön létre, ahol a tényleges fogyasztás történik, így tervszinten kidolgozásra került egy klíringrendszer, amely a tényleges forgalmak és ÁFA bevételek eltéréseit tagországonként számíthatta- és azokat tagállami összesítő szinten rendezhette volna, ez viszont nem valósult meg a tagországok pénzügyi szuverenitásához való ragaszkodása miatt. A tagállamok

pénzügyi függetlenségükhöz való ragaszkodása és az ÁFA-kulcsok jelentős eltérése következtében alakult ki az átmeneti ÁFA-rendszer vagy más néven „jelenlegi áfaberendezkedés”, amely napjainkban is érvényes. Ennek a rendszernek meg kellett birkóznia a régi és új körülményekkel, és mint bonyolult folyamatokra reagáló szabály együttes nem képes teljes mértékben függetlenedni a tagországok határvonalaitól, így bevezeti a közösségen belüli értékesítés és a közösségen belüli beszerzés fogalmát, mint új áfaköteles ügyleteket. Megkülönböztetésre kerültek az úgynevezett B2B és B2C, azaz üzlet az üzlet és üzlet a vásárló típusú értékesítések, amelyeket úgy is értelmezhetünk, hogy adóalany és adóalany közti vagy adóalany és végső fogyasztó közti értékesítések/beszerzések. A B2B ügyletek esetén a szállító ÁFA mentesen értékesít más tagország adóalanyának és arról saját adóhatóságának számol be és az érintett vevő a honos ÁFA szabályok szerinti ÁFA-kulcsoknak megfelelően adózik. A B2C értékesítés esetén a szállító valamely más tagország végfogyasztója részére értékesít és az ÁFA fizetése ez esetben történhet az szállító tagországának adószabályozásai szerint, így az eredet szerinti adózás elve valósul meg. Az infokommunikációs technológia hétköznapi alkalmazása révén könnyen megeshet, hogy távértékesítésben egy másik tagállam területére közvetlenül a végfogyasztónak történik a szállítás, így éves szinten tagállami hatáskörbe tartozó meghatározás alapján 35000 és 100000 euró közötti értékben, az eladó fél saját adókulcsai szerint adózhat saját adóhatósága felé az ilyen ügyletek során, e felett pedig adóalanyként be kell jelentkeznie adóalanyként az felhasználás szerinti tagországba és az ottani adószabályok szerinti áfatartalmat felszámolni. (Balázs et al. – Marján 2006)

2.7 Fogalom meghatározások

A következőkben alapvető fogalmak kerülnek definiálásra, melyek a téma tárgyalását könnyítik és átláthatóságot hivatottak biztosítani.

Termékértékesítés helye (1977): az a hely, ahol az áru található abban az időpontban, amikor az a megrendelő részére feladják, vagy abban az esetben, ha a terméket nem adják fel vagy fuvarozzák el, akkor az a hely, ahol az áru a teljesítés időpontjában található.

Szolgáltatás helye: valamely szolgáltatás teljesítésének helyének az a hely minősül, ahol a szolgáltatást nyújtó gazdasági tevékenységének székhelye, vagy állandó telephelye van, ahonnan kiindulva a szolgáltatást teljesítik. Az ingatlannal kapcsolatos szolgáltatások esetén, ahol az ingatlan fekszik.

Adókötelezettség keletkezése: az adókötelezettség és az adófizetési kötelezettség abban az időpontban keletkezik, amikor a termékértékesítés vagy a szolgáltatásnyújtás megtörténik.

Fontos megjegyezni, hogy 1992-től fokozatosan változások léptek érvénybe, mivel az 1995. március 26-án létrehozott schengeni térség a vámhatárok megszüntetésével járt, s ez szükségessé tette a közösségen belüli értékesítés és szolgáltatásnyújtás fogalmának bevezetését. Ez az irányelv speciális szabályokkal történő kiegészítését, a közösségen belüli kereskedelem adminisztrálásának általánostól eltérő szabályainak kidolgozását és a közösségi adószám bevezetését kívánta meg. A közösségi adószám az uniós kereskedelemmel összefüggő ÁFA szám, mely előírás szerint számok és betűk kombinációja, melyben szerepel a tagországokra vonatkozó kétbetűs ország-jel. Az irányelv változás a tagállamok kereskedőinek egymás közti értékesítéseit is szabályozta, mégpedig úgy, hogy a korábban az előállító (szállító) által befizetett ÁFA, mely az előállítást végző vagy továbbértékesítő (vevő) oldaláról ÁFA visszaigénylésként jelent meg, ezt követően a szállító oldalon ÁFA mentes értékesítés, míg vevő oldalon a tagországában fennálló ÁFA-kulcsok szerinti bevallási kötelezettség formájában jelent meg. Ez kihatással volt a „termékértékesítés helye” fogalomra, mely a következőképp módosult.

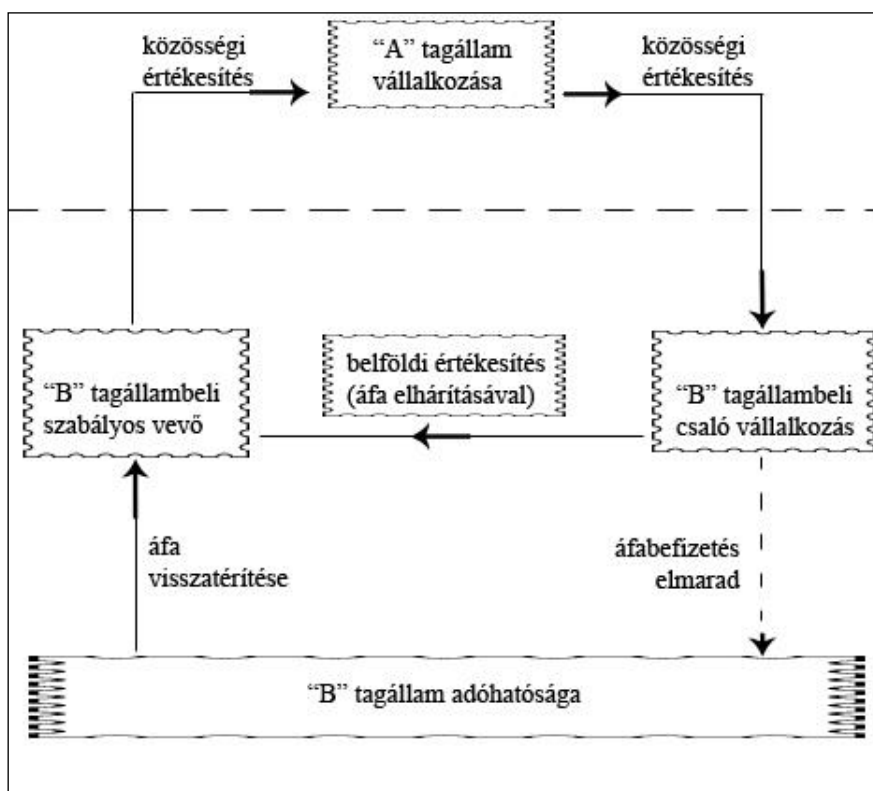
Termékértékesítés helye (1992): A közösségen belüli termékértékesítésnél az árubeszerzés helye az, ahol az áru található, amikor a beszerző részére a feladás megtörténik, abban az esetben, ha a megrendelőt/beszerzőt a feladás helyétől eltérő tagállamban tartják nyilván az ÁFA szempontjából. (Bessenyei G. 2003)

2.8 Az uniós termékkereskedelem rendszerének kockázatai

„A tagállamok közötti fenti elszámolási rendszer működőképes, de az adóztatás biztonsága szempontjából jelentős kockázatokat rejt magában. Ha a termék értékesítése esetén az értékesítő fél mentesül az adófizetési kötelezettség alól, ugyanakkor levonásba helyezheti a beszerzéseit terhelő korábban felmerült áfaterhet, úgy az értékesítő különösen előnyös áfapozícióba kerül.” (Erdős G. et al. 2013, 184. o.)

Az egyik ezzel kapcsolatos megnyilvánulás az „eltűnő adózók jelensége” (missing trader fraud). (2. ábra) Az ilyen visszaélés alapja, hogy egy adott tagország területén törvényesen létrehozott vállalkozás más tagországból ÁFA mentesen beszerzést végez és a saját tagországa területén hatályos adófizetési szabályokat figyelmen kívül hagyva nem vallja be és nem fizeti meg az áfát. Ezt követően saját tagországa területén áfával növelt értékben értékesít

egy valós vállalkozás felé, amelyet a vevő jogosan levonásba helyezhet. Az eladó azonban nem vall be és nem fizet áfát az adóhatóságnak. Többnyire mire az adóhatóság felfedezi az adózót a társaság már fiktívvé válik, vagy a résztvevők nem fellelhetőek. Ennek egy még inkább káros hatása a körhinta jellegű folyamat, amikor a csalárd értékesítést követően a vevő egy másik tagállamba értékesíti a beszerzés tárgyát, így újra és újra ugyanazt a terméket értékesítve a szervezet újra és újra beszédheti az adóhatóságnak soha meg nem fizetett adót. A csalás tárgyát általában ömlesztett nehezen nyomon követhető áruфeleségek képezik, pl. mezőgazdasági termények, úgy, mint kukorica, búza, cukor stb. (Erdős et al. 2013)

Forrás: Erdős G. et al. (2013, 185. o.)

2. ábra A körhintacsulás szerkezeti ábrája

A fent említett példa azonban egyértelműen csak arra képes példát hozni, hogy a teljes összehangoltság hiányában a különbségek miatt nagyobb eséllyel következhetnek be olyan események, amelyek csaláson alapulnak, hiszen kisebb eltérések esetén a csalás eredménye sem lehetne oly jövedelmező, így annak csábító ereje is mérséklődhetne. Ez tehát az az eset, amikor tényleges csalás történik.

A piaci feltételek torzulásához elvezethetnek azonban legális tevékenységek is. Tekintsünk egy olyan problémakört, amely teljesen szabályos formátumot ölt.

„A digitális forradalom, azzal, hogy kiélezi a piaci versenyt, másféle hatást is gyakorolhat. Hasznos lehet rögzíteni a következő jelenségeket. Az egyes termékek piaci megjelenése és értékesítése módja aszerint változik, hogy helyi kereskedő vagy csomagküldő szolgálat értékesíti, vagy Internetről letöltött nem dologi javakról beszélünk. Lényegi különbségek vannak a látszólag hasonló termékek materiális és immateriális változata között is. Pontosan ugyanaz a könyv, számítógép, szoftver, autó (vagy más dologi javak) egy Web-oldalon ugyanúgy megvásárolhatók, mint egy könyvesboltban, egy számítógép szaküzletben, egy autószalonban (vagy más kiskereskedelmi boltban). Ugyanezen az elven, az on-line értékesítésű film, zene, szoftver majdnem tökéletes helyettesítője lehet ugyanezen termékek fizikai formában piacra vitt változatának.” (Charles – Giampaolo 2001, 27-28. o.) Erre megfelelő példát hoz, ha B2C értékesítést vizsgáljuk. Ez a távértékesítés folyamán az eltérő HÉA-kulcsokon keresztül ronthatja egyes tagországok szereplőinek versenyhelyzetét, mivel a távolsági értékesítés nem kívánja meg az eladó és vevő egy időben történő fizikai jelenlétét, sőt nagyon könnyen megeshet, hogy tényleges fizikai jellegű termékmozgás sem történik. Itt érdemes újra figyelembe venni azokat a szabályokat, amelyek már korábban megemlítsre kerültek. Egy gazdasági szereplő távértékesítésében egy másik tagállam területére közvetlenül a végfogyasztónak éves szinten tagállami hatáskörbe tartozó meghatározás alapján 35000 és 100000 euró közötti értékben értékesíthet úgy, hogy az eladó fél saját adókulcsai szerint adózhat saját adóhatósága felé. Ezen az értékhatáron belül nem kötelessége bejelentkezni adóalanyként az felhasználás szerinti tagországba és az ottani adószabályok szerinti áfatartalmat felszámolni. Ez tehát a különböző mértékű HÉA-kulcsokkal párosítva különös tekintettel, ha a kedvezményes adókulcsokat is figyelembe vesszük jelentős mértékű versenyhátrányt jelenthet azon tagországok gazdasági szereplőinek, amelyek magas ÁFA-t kénytelenek alkalmazni és földrajzi elhelyezkedésük szempontjából pedig tagországuk közel esik olyan tagállamokhoz, amelyekben az ÁFA kulcsok alacsonynak tekinthetők. Önmagában az a tény, hogy egy profitorientált szerveződés más tagországokba, tagországonként minimum 35 000 eurós értékben értékesíthet B2C távértékesítés formájában, azt jelentheti egy gazdaságis szereplő részére, hogy a 26 schengeni tagország mínusz a saját tagországa számítás alapján 25 tagország részére értékesíthet summa 875 000 euróért, úgy hogy csak saját tagországnak adóalanya. Nem kérdéses, hogy tovább rontja a helyzetet az, hogy a gazdasági tevékenységet folytató szervezet részére székhelyet biztosító

anyatagországnak nem is áll érdekében az, hogy az ilyen tevékenységet végző szervezetek esetén az éves limitátlépést szigorú módon ellenőrizze, hiszen azzal saját adóbevételét csökkentené. Talán még érdekesebb kérdést vet fel, amikor nem történik ténylegesen fizikai termékmozgás pl. elektronikus tartalmak, mivel ebben az esetben minden a virtuális téren belül zajlik le. Ebben az esetben sokáig még fel sem merült annak az esélye, hogy az értékesítő a célország szerinti ÁFA tartalommal értékesít a fogyasztónak, mivel eddig a bevett gyakorlat az volt, hogy a gazdasági szervezet székhelye szerint kellett az adózást végrehajtani.

Az ellenőrizhetőséget a VIES rendszer teremtené meg (VAT Information Exchange System), mely a közösségi adószámok alapján tagországokként tartalmazza a vállalkozások nyilvántartását és feldolgozza az összesítő jelentéseket, amelyeket a gazdasági szereplők a belső piaci áfaszabályozások szerint végeztek. A rendszer a tagállamok adóhatóságai között automatizált módon biztosít információcserét, azonban bevallások és az ügyletek adatai időnként komoly késéssel jelennek meg az adatbázisokban megnehezítve, így a bevallások összhangjának ellenőrzését, valamint ez a rendszer nem terjed ki a B2C típusú ügyletekre. Az OSS (one-stop system) tervszerű rendszer szintén az ÁFA folyamatok javulását célozza, mégpedig úgy, hogy a tagállami szereplők részére egy egyablakos áfarendszert biztosítana, ahol teljesíthetik a közösségen belül felmerült ügyletekkel kapcsolatos áfakötelezettségüket az érintett tagországok szabályozásának megfelelően. Az általános hozzáadott érték adóra vonatkozó viszonylag magas fokú harmonizáltság ellenére is fennállnak tehát olyan jellemzők, amelyek zavarhatják a piac természetes működését, melyről további megállapításokat a saját megállapítások, eredmények bemutatása fázisban teszek. A továbbiakban, ebben a szekcióban a társasági adóval folytatom a gondolatmenetet.

2.9 A társasági adó

A társasági adó Egy közvetlen adóformáról van szó, mely esetén az adó terhviselője és az adóalany egybeesik, az adó csak közvetetten hárítható át. A társasági adó alanyai a belföldi illetőségű adózók és a külföldi illetékességű adózók lehetnek. A belföldi illetőségű adózó adókötelezettsége teljes körű, vagyis adókötelezettsége a külföldről és belföldről származó jövedelmére egyaránt kiterjed. A külföldi illetőségű adózó esetén az adókötelezettség korlátozott, vagyis annak adókötelezettsége a belföldi telephelyen végzett vállalkozási tevékenységből származó jövedelmére terjed ki. (Teszéri 2006) A vállalkozások közvetlen adói lehetnek a jövedelem típusú adók, úgy, mint nyereséget terhelő, anyavállalat által

megszerzett osztalékot terhelő, hitelező vállalkozás által megszerzett kamatot terhelő, szellemi tulajdon tulajdonosa által megszerzett jogdíjat terhelő adó. Továbbá a bevétel-, valamint vagyon típusú adók, úgy, mint a vállalkozás bevételeit terhelő adó és a vállalkozás vagyonát terhelő adó. Ez a felosztás a leggyakoribb adókat tartalmazza, ugyanakkor ettől természetesen ezen adóformák változatosabbak, mindazonáltal mivel a feldolgozás lényege nem az egyes adóformák egyenként történő részletes elemzése, hanem azok uniós szintű eltéréseinek vizsgálata, így elsősorban a későbbiekben az ezekre vonatkozó összevont, összehasonlítható adatok kerülnek vizsgálatra.

2.10 Vállalkozási adók harmonizációja

Mivel a vállalkozások általában működésük helyszínének megválasztásakor figyelembe veszik az adóterhek mértékét is, így fennáll annak lehetősége, hogy tevékenységüket igyekeznek azon országokba áthelyezni, amelyekben kedvezőbbek az adózási feltételek, ennek eredményeként kialakul egy károsnak tekinthető adóverseny a tagállamok között annak érdekében, hogy a gazdasági szereplőket tagországuk területére terelgessék. A vállalkozási adók harmonizációjának története az 1970-es évekre a Neumark Bizottság előterjesztésére nyúlik vissza, a társaságiadó-kulcsok egységesítésére tett javaslattal, mely az adóalapok egységesítésének híján az Európai Parlament által elutasításra került. Az Európai Bizottság sávós rendszerre tett javaslatot 1975-ben, melynek lényege, hogy előre meghatározott sávokban a tagállamok saját maguk határozhatták volna meg az adókulcsokat, ezt viszont maguk a tagországok nem támogatták a prognosztizálható adóemelések miatt. 1990-ben két részterületen az osztalékok és az átalakulások adóztatásának szabályozása került jogszabályba. 1992-ben újabb bizottsági próbálkozásra került sor az általános harmonizáció témakörében, de a tagállamok passzivitása miatt nem volt sikeres. 1995-től eljárási jellegű szabályok kerültek elfogadásra államközi adóviták rendezése érdekében. 2002-ben merült fel újra az átfogó adóharmonizáció ötlete, melynek motorját az Európai Bizottság és az érdekvéviselői szervek adták. Négy javaslat került megállapításra a konszolidált adóalap, a közös adóalap, a székhely államának szabályai szerinti adózás, az adókulcsok harmonizációja. A felvetések közül a konszolidált adóalap került kiválasztásra, melynek lényege, hogy a több tagállamban jelenlevő vállalat adóalapja egy közös uniós módszer alapján kerül kiszámításra majd felosztásra azon tagországok között, amelyekben a vállalat működik és a tagállamok erre az adóalapra vetik ki saját adókulcsuknak megfelelően az adót. 2004-ben a Bizottság munkacsoportot hívott életre ennek kidolgozására és 2005-ben összefoglalta a szabályokat, melyeket a tagállamok kis- és közepes vállalkozásaik számára saját döntés szerint

bevezethetnek. Teljes körű egységesítés akkor valósulhatna meg, ha a számviteli rendszerek is egységesítésre kerülnének, hiszen az IAS/IFRS nemzetközi számviteli standardok keretszabályai nem kielégítőek erre a célra. Ennek következtében a konszolidált adóalap egy számviteli elszámolástól független adóalapban testesül meg. További súlyos probléma, hogy az adóalap felosztása, mely nem működhet tagállamközi szerződéses megállapodásokon, módszertani alapok kidolgozását teszi szükségessé, mely érzékenyen érintheti a tagállamokat. (Balázs et al. – Marján 2006)

2.11 Az egységes vállalati adóterhek hiányának kockázatai

Úgy hiszem, az, hogy az Európai Unió belül a tagországok különböző mértékű adóterheket vetnek ki a vállalati szférában arra ad lehetőséget, hogy a vállalatok megpróbálják racionálisnak tekinthető érvelési alapon tevékenységük jövedelmezőségét növelni azzal, hogy olyan tagországokat választanak meg működésük helyszínéül, amelyek esetén adóterheiket minimalizálhatják. Ez azt eredményezheti, hogy a tagországok adóterheiket a gazdasági szereplők részére vonzó mértékre igyekeznek módosítani, annak érdekében, hogy nagyobb adóalany bázishoz jussanak. Ennek viszont az a nem kívánatos hatása léphet fel, hogy az állam már nem költségvetési racionalitásokon közelít az adómérték kialakításhoz, hanem a káros verseny által befolyásolt tényezőkön keresztül, így rontva saját és a közösség gazdasági helyzetét is az adómérték lenyomó hatása révén. Ha viszont e téren verseny alakul ki a tagállamok között és a közösség átlagában ez kimutatható módon megjelenik, akkor, hosszú távon azzal kell számolni, hogy a gazdasági szereplők racionális érdekeiket követve mindig az alacsonyabb adóteher felé áramlanak, mintha csak növények természetes vízfelvételét szimulálnánk, ahol a víz mindig az alacsonyabb vízpotenciál felé áramlik. E téren tehát csökkenhet az összes vállalatokat érintő direkt adókból származó adóbevétel és, mivel a költségvetés feltételezhetően nem képes alacsonyabb összegből finanszírozni az állami tevékenységeket, így azokat más területen kivetett adókkal szükséges pótolni. Hatással van azon szereplőkre is, amelyek mobilitásukat tekintve elmaradnak azoktól a szereplőktől, amelyek képesek arra, hogy az adóterhektől tegyék függővé működésük helyét. Emiatt ezek a valószínűsíthetően többségében honos szereplők kerülnek kiszolgáltatottá a káros verseny hatásainak azt feltételezve, hogy egy tagország immobil gazdasági szereplői többségében a tagország állampolgáraiból tevődnek össze és, így mint hosszú távon a nemzetgazdaság jelenlevő szereplőit képezik. Tehát előfordulhat, hogy a kiesett adóbevétel pótlásának érintettjei végső soron az immobil honos szereplők lesznek.

3. ANYAGOK ÉS MÓDSZERTAN

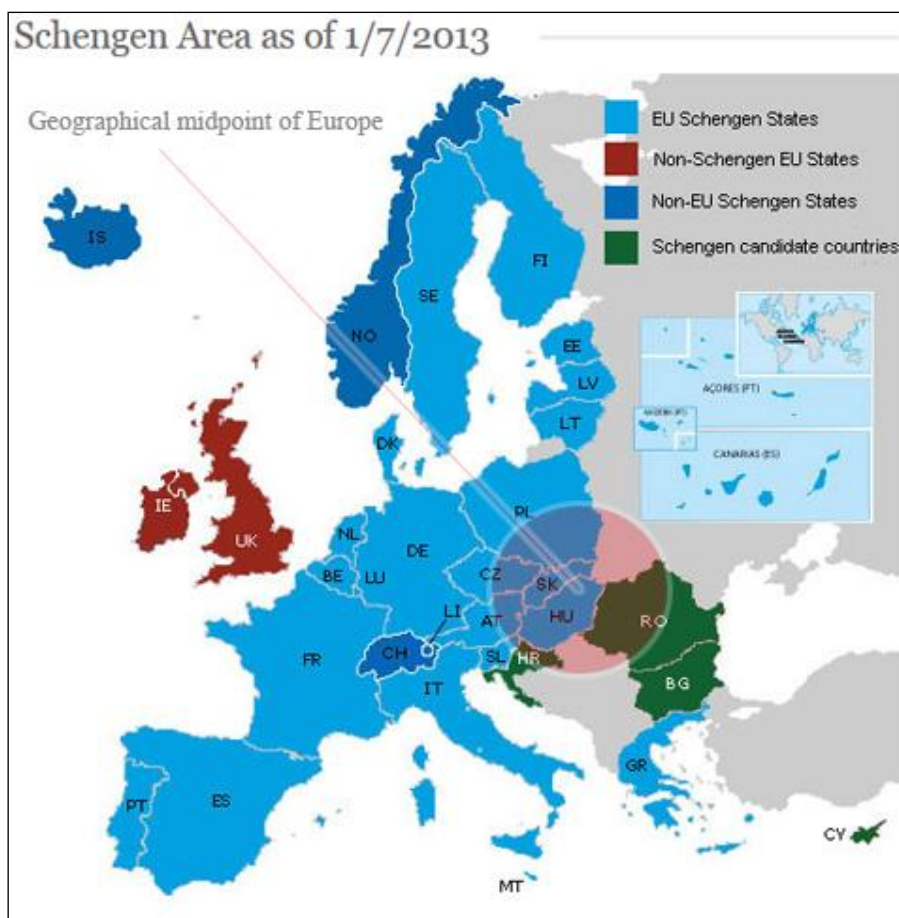
Mérési és adatgyűjtési módszereim tekintetében asztali kutatás (desk research) megvalósításával kvantitatív módon jellemzem az egyes érintett ágazatokat és szereplőket a kimutatható eltérések megjelenítésére. Kvalitatív módszerrel összehasonlító elemzést hajtok végre a vizsgált területek speciális tényezőinek megtalálásához. Uniós adatszolgáltató szervezetek adatbázisai képzik adatforrásaimat. Adatforrásaim: eurostat, az Európai Unió Bizottsága által kiadott beszámoló anyagok, az interneten fellelhető és a témára releváns információkat tartalmazó weblapok, úgy, mint VATlive, KPMG. A dolgozat műfaja elméleti elemző munka. Elemzésem bemutatja azon piaci szereplőket az Európai Unióban, amelyek valamilyen típusú pozitív vagy negatív piaci externáliát használnak ki vagy szenvednek el adózási szempontból, melyek ilyen módon verseny előnyhöz vagy hátrányhoz vezetnek. Mindezt olyan ágazatokon keresztül teszem meg, amelyekben felmerülhet a speciális adókulcsok alkalmazása. A struktúráról elmondható, hogy az értekezés első fele első sorban az irodalmi háttéranyag felhasználását és saját gondolatokkal történő kiegészítését, az ezt követő rész pedig a kutatási adatokhoz kapcsolódó kifejtést és értelmezést tartalmazza. Az irodalmi háttéranyag sok esetben előre meghatározott szándékkal változatlan formában, idézet formájában került bele a dolgozatba, annak érdekében, hogy a tudásbázis alkalmazásával saját gondolataim minél magasabb fokon értelmet nyerjenek.

4. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELEÉSÜK

Továbbhaladok napjaink sajátosságaival, jellemzőivel, adataival és azok értelmezésével, amely a külső mag rétegét képezi a dokumentumnak.

4.1 Az Európai Unió és Schengen tagországai

Tekintsük tehát át azon országok körét, amelyek a schengeni térség részét képezik uniós tagállamként. 1995: Belgium – Franciaország – Hollandia – Luxemburg – Németország – Portugália – Spanyolország. 1997: Ausztria – Olaszország. 2000: Görögország. 2001: Dánia – Finnország – Svédország. 2007: Cseh Köztársaság – Észtország – Lengyelország – Lettország – Litvánia – Magyarország – Málta – Szlovákia – Szlovénia. Egészítsük ki ezt azon országokkal, amelyek a térség részét képezik, de nem uniós tagországok. 2001: Izland – Norvégia 2008: Svájc 2011: Liechtenstein. Tegyük hozzá az európai uniós, de nem schengeni tagországokat. Egyesült Királyság – Írország. És végül a teljesség kedvéért a schengeni térség jelöltjeit: Bulgária - Ciprus – Horvátország - Románia (EC 2013) Ezek tehát azon uniós tagországok köre, amelyeknek gazdasági szereplői érintettek lehetnek, mind az általános forgalmi adó, mind a társasági adó témájában. Nem mellékes azonban ezen országok elhelyezkedése sem, hiszen pl. az olyan B2C távértékesítés, amely fizikai termékmozgással párosul, korántsem semleges a szállítási díjakra. Az Európa mértani közepéhez tartozó tagország és a középponthoz centrálisan közel eső tagállamok tehát speciális helyzetben vannak, hiszen egymáshoz viszonyított helyzetükből adódóan relatíve kis távolságokon belül sok tagország található egymás közelében. (3. ábra)

3. ábra Európa mértani középpontja (Tállya, Magyarország)

Forrás: EC (2014) Schengen Area alapján saját szerkesztés

4.2 Magyarország általánostól eltérő helyzete és a környező tagországok

Magyarország általánostól eltérő helyzetben van, mivel egyrészt a legtöbb terméket - a könyvektől (5%) és a tejtermékektől, valamint gabona és keményítő féléktől (18%) eltekintve - 27%-os ÁFA kulcs terhel, mely uniós viszonylatban kimagasló mértékű, másrészt földrajzi elhelyezkedését vizsgálva Európa közepeként van nyilvántartva. (2. táblázat)

2. táblázat A HÉA mértékei a különböző uniós és schengeni, tagországokban (%)

Forrás: EC (2014) VAT Rates Applied In The EU Member States alapján saját szerkesztés

Tagállamok	Kód	Szuper csökkentett mérték	Csökkentett mérték (1)	Csökkentett mérték (2)	Általános	Parkoló díjak
Ausztria	AT	-		10	20	12
Belgium	BE	-	6	12	21	12
Bulgária	BG	-		9	20	-
Ciprus	CY	-	5	9	19	-
Cseh Köztársaság	CZ	-		15	21	-
Dánia	DK	-		-	25	-
Egyesült Királyság	UK	-		5	20	-
Észtország	EE	-		9	20	-
Finnország	FI	-	10	14	24	-
Franciaország	FR	2,1	5,5	10	20	-
Görögország	EL	-	6,5	13	23	-
Hollandia	NL	-		6	21	-
Horvátország	HR	-	5	13	25	-
Írország	IE	4,8	9	13,5	23	13,5
Lengyelország	PL		5	8	23	-
Lettország	LV	-		12	21	-
Litvánia	LT	-	5	9	21	-
Luxemburg	LU	3	6	12	15	12
Magyarország	HU	-	5	18	27	-
Málta	MT	-	5	7	18	-
Németország	DE	-		7	19	-
Olaszország	IT	4		10	22	-
Portugália	PT	-	6	13	23	13
Románia	RO		5	9	24	-
Spanyolország	ES	4		10	21	-
Svédország	SE	-	6	12	25	-
Szlovákia	SK	-		10	20	-
Szlovénia	SI	-		9,5	22	-

Magyarország és a környező tagországok HÉA-kulcsai és társasági adói mértékei tehát jelentős kölcsönhatást gyakorolnak a gazdasági szereplőkre. Ausztria esetén az általános ÁFA-kulcs 20% 1984 óta. Kedvezményes HÉA-kulcsok: 10%: élelmiszerek, könyvek, gyógyszerek, személyszállítás, újságok, belépőjegy a kulturális és szórakoztató

rendezvényekre, hotelek. A Cseh Köztársaságban az általános ÁFA-kulcs 21% 2013-tól. Kedvezményes HÉA-kulcsok: 15% az élelmiszerek, könyvek, orvosi, gyógyszerészeti, személyszállítás, újságok, belépőjegy a kulturális sport- és szórakoztató rendezvényekre, hotelek. Lengyelországban a normál ÁFA-kulcs: 23% 2011 óta. Kedvezményes HÉA-kulcsok: 8% gyógyszeripar, orvosi eszközök, személyszállítás, újságok, szállodák, éttermek, belépőjegy a kulturális sport- és szórakoztató rendezvényekre. Csökkentett HÉA: 5% élelmiszerek. Szlovákiában az általános ÁFA-kulcs 20% 2011 óta. Kedvezményes HÉA-kulcsok: 10% könyvek, élelmiszerek, orvosi eszközök, gyógyszer, belépőjegy a kulturális és szórakoztató rendezvényekre. Szlovéniában az általános ÁFA-kulcs 22% 2013 óta. Kedvezményes HÉA-kulcsok: 9,5% élelmiszerek, könyvek, gyógyszerek, orvosi, újságok, belépőjegy sport, kulturális és szórakoztató rendezvényekre, szállodák. (EC 2014) Az adatokat vizsgálva azt tapasztalhatjuk, hogy Magyarországhoz képest a környező tagországok rendre alacsonyabb ÁFA kulcsokat alkalmaznak különös tekintettel a kedvezményes kulcsokra. Az eltérés a minimum, illetve maximum érték között, akár 22% is lehet. A maximum érték Magyarország 27%-os HÉA-kulcsa, amely a legtöbb terméket érinti, az 5%-os minimum értékek Magyarországon és Lengyelországban kerülnek érvényesítésre, az előbbiben könyvekre az utóbbiban élelmiszerekre. (3. táblázat)

3. táblázat Európa mértani középpontjához közel eső tagországok ÁFA-kulcsai 2014-ben

Forrás: EC (2014) VAT Rates Applied In The EU Member States alapján saját szerkesztés

Vizsgált EU tagországok ÁFA kulcsai 2014-ben (%)			
Tagországok	Általános HÉA-kulcsok	Kedvezményes kulcsok (1)	Kedvezményes kulcsok (2)
Ausztria	20	10	
Cseh Köztársaság	21	15	
Lengyelország	23	8	5
Szlovákia	20	10	
Szlovénia	22	9,5	
Magyarország	27	18	5

4.3 Esetpélda HÉA-kulcs eltérésekből adódó tényleges versenyhátrányra

Lengyelország és Magyarország között az ÁFA eltérések miatt létrejött egy rendellenesség, amely azon alapszik, hogy a Lengyel szabályozások szerint az élelmiszer jellegű termékekre 8%-os HÉA-kulcs van érvényben. A kulcs alá tartoznak a takarmányozási jellegű termékek is. A magyar állam ebben a kategóriában 27%-os kulcsot alkalmaz. Ennek köszönhetően 19 százalékpontos eltérés adódik a két ország hasonló besorolású termékeire. Ez önmagában nem jelentene problémát, hiszen bevásárló turizmus kialakulására emiatt nagy valószínűséggel nem kell számolni magánszemélyek részéről. A vállalati szféra részére történő értékesítéskor a közösségi adószám szerint kell a vevő részére kiállítani a számlát, így ebben az esetben is többé-kevésbé a már említett VIES rendszeren keresztül biztosított a felhasználás tagországa szerinti adózás. A probléma akkor keletkezik, amikor B2C értékesítés zajlik elektronikus felületen keresztül fuvarozás igénybevételével magánszemélyek részére. Itt a már „hozzáadottérték adó, az eredet szerinti adózás és a jelenlegi áfaberendezkedés” fejezetben megemlítésre került zavar lép fel, mivel Lengyelországnak az ilyen értékesítések során nem érdeke felderíteni azt a tényt, hogy egyes érdekkörök sok esetben a tagország által meghatározott 35 000 eurós értékhatár felett értékesítenek más tagországokba, akár több gazdasági szervezeten keresztül is, hiszen ez adóbevételt jelent az államnak. Ebben, mint felvevőpiac többek között Magyarország is érintett. Így a magyar gazdasági szereplők versenyhátránya abban nyilvánul meg, hogy 19 százalékponttal magasabb áron tudják ugyanazon piaci szereplők részére, megegyező besorolású és felhasználási célú termékeiket értékesíteni.

4.4 Esetpélda fuvarozással nem járó elektronikus értékesítés versenytorzító hatásaira

Ide tartozik minden olyan produktum, amely immateriális jellegű és ebből adódóan alkalmas arra, hogy teljes egészében a digitális tér keretein belül jusson el a fogyasztóhoz. Lehet film, zene, szoftver, e-könyv. Az e-könyvek témaköre már abból a szempontból is érdekes, hogy míg a papír alapú könyvekre az Európai Unió engedélyezi a kedvezményes kulcsok alkalmazását, mely hazánkban 5%, addig az e-könyvekre nem, mivel ezek tipikusan letöltés formájában jutnak el a fogyasztóhoz, ez utóbbi pedig szolgáltatásnak minősül. Ennek értelmében, hazánkban e téren 27%-os ÁFA kerül alkalmazásra. A vásárláshoz az eladónak és vevőnek nem szükséges fizikai kontaktusba kerülnie sem közvetlenül sem közvetett módon, éppen ezért, ha ilyen jellegű termékeknél egyenlőtlenségek adódnak az már földrajzi helyzettől függetlenül minden tagországok érint. Továbbá az ilyen típusú ügyletek kapcsán jelenleg fő szabály szerint az értékesítést végző székhelye szerint kerül az ÁFA felszámításra.

Napjainkban Luxemburg 3%-os, Franciaország pedig 7%-os áfát alkalmaz az e-könyvekre, mely esetén fontos megemlítenünk, hogy uniós jogszabályokat is sérteni látszik, de ennek ellenére egyértelmű, hogy Luxemburg és Magyarország kulcsai között 24 százalékpontos eltérés mutatkozik.

4.5 Következtetések a két esetpélda alapján, reakciók az EU részéről

Az esetpéldák mechanizmusainak hatásairól elmondhatjuk, hogy nem csak a versenyszektor gazdasági szereplőit, hanem a magyar államot is érinti, sőt a teljes magyar társadalmat, hiszen az állam eszik az ügyletekből fakadó forgalmi adóktól, a gazdasági társaságok versenyhátrányuk miatt pedig elképzelhető, hogy leépítésekre kényszerülnek, így csökkentve a foglalkoztatottak számát, mely ilyen módon már társadalmilag is értelmezhető negatívum. Ezt a gondolatmenetet folytatva az is belátható, hogy az állam többszörös adókiesést szenvedhet el, hiszen ha csökken a foglalkoztatottak száma, akkor a jövedelmekre kivetett adóbevételek is csökkennek, és tovagyűrűzve kiadásokat generálhat az álláskereső támogatására felhasznált forrásokon keresztül. Csökkenhet a beruházások száma is, hiszen a kedvezőtlen piaci feltételek arra sarkallhatják a befektetőket, hogy más tagországokban kezdeményezzenek gazdasági tevékenységet. Továbbá ez rámutat arra is, hogy pontosan ugyanilyen alapokon más hasonló problémák is létrejöhetnek, úgy, mint a szlovák 20%-os normál ÁFA-kulcs kontra magyar 27%-os ÁFA-kulcs, amely például a nagy értékű elektronikai cikkek B2C értékesítése esetén jelent előnyt a szlovák vállalkozások részére, és ennek legfőbb indikátora a kiemelkedően magas hazai ÁFA, valamint a tagországok közötti együttműködés és ellenőrzés nehézségei. Becslések szerint 2012-ben 25 milliárd forint értékű forgalmat bonyolítottak le azok a magyar nyelvű internetes boltok, amelyek teljes egészében kikerülnek a magyarországi adófizetést. (Brückner 2013) Az Európai Unió tisztában van az említett tényezők jelenlétével, éppen ezért pl. az immateriális javak távolsági értékesítésre új rendszert tervez bevezetni 2015. január 1-jén, amelyet mini one stop shop vagy MOSS rendszernek nevez. (EC 2012) A 2015. január 1-jétől közösségi B2C értékesítést végző web-áruházak részére kötelezően alkalmazandó rendszer lényege, hogy a fogyasztás helyét veszi alapul az adóteher alkalmazása szempontjából, azaz a vásárló tartózkodási helyét, amely a gyakorlatban azt jelenti, hogy az immateriális javak távértékesítésével foglalkozó adóalanyoknak akár mind a 28 tagországban adókötelezettsége keletkezhet. Ennek ügyintézésre vezetik be a MOSS egyablakos ügyintézési rendszert. Az ÁFA-bevallási és befizetési kötelezettségeket a fogyasztó tartózkodási helyétől függetlenül az értékesítő államában kell teljesíteni így az

értékesítő közösségi értékesítési ügyletei esetén is a saját adóhatóságával áll szemben. A befizetett adót a hatóságok osztják meg egymás között a teljesített ügyleteknek megfelelő arányban. (Jancsa 2014)

Ez azonban nem fogja érinteni a fizikai termékáramlással járó távértékesítési B2C ügyleteket. Ennek ellenőrzésének megoldását a korábban már említett VIES rendszer továbbfejlesztett és kibővített VIES 2 változata biztosítaná a tagállamok együttműködésének erősítésével párhuzamosan.

4.6 Kitekintés az élelmiszergazdaság áfaterheire

Magyarországon uniós összehasonlításban is magas az élelmiszerek ÁFA mértéke, mind a normál, mind pedig a kedvezményes adókulcs itt a legmagasabb. Az élelmiszereket tekintve a normál kulcs esetében előírt 15 százalékos alsó határt minden tagország ÁFA mértéke meghaladja, az átlag 21,7 százalék. Legalacsonyabb, 17 százalék Ciprus esetében, legmagasabb Magyarországon, 27 százalék. (4. táblázat) Nem meglepő tehát, hogy mind az ÁFA csalások mind a törvényes kereteken belül megvalósított piactorzító tevékenységek igen nagy vonzerőt jelentenek a kétes jelleggel működő gazdasági szereplők részére, és mint katalizátor erősíti az ilyen típusú ügyleteket, amelyet vagy erősebb tagországok közötti kontrollal és magasabb szintű összhanggal, vagy szisztémaváltással lehetne kezelhető. Mindaddig, amíg ilyen típusú változás nem következik be, kijelenthető hogy a kockázat a csalások bekövetkezésére igen magas. 2013-as és 2014-es években a magyar adóhatóság többször vélelmezett pl. cukorral kapcsolatos ÁFA csalásokat. A cukor jól tárolható, nehezen megkülönböztethető és könnyen csomagolható, ömlesztett méretekből beszerezhető termék, éppen ezért kiváló tárgyat képezi az ilyen visszaéléseknek.

4. táblázat Az élelmiszerekre vonatkozó HÉA-kulcsok

Forrás: Tanító et al. (2013, 24. o.)

<i>Az élelmiszerekre vonatkozó HÉA-kulcsok az EU tagállamokban (2012)</i>						
<i>I. Minden élelmiszer kedvezményes adókulcs alá tartozik</i>		<i>II. Minden élelmiszer normál HÉA-kulcs alá tartozik</i>		<i>III. Az élelmiszerek egy része kedvezményes HÉA-kulcs alá tartozik</i>		
<i>Ország</i>	<i>HÉA-kulcs</i>	<i>Ország</i>	<i>HÉA-kulcs</i>	<i>Ország</i>	<i>Kedvezményes HÉA-kulcs</i>	<i>Általános HÉA-kulcs</i>
Málta	0	Bulgária	20	Belgium	6; 12	21
Luxemburg	3	Észtország	20	Németország	7	19
Spanyolország	4; 10	Litvánia	21	Franciaország	5,5; 7	19,6
Olaszország	4; 10	Románia	24	Írország	4,8; 13,5; 0	23
Hollandia	6	Dánia	25	Ciprus	5	17
Szlovénia	8,5			Lettország	12	21
Ausztria	10			Magyarország	18	27
Finnország	13			Lengyelország	5; 8	23
Görögország	13			Portugália	6; 13	23
Csehország	14			Szlovákia	10	20
				Svédország	12	25
				Egyesült Királyság	0	20

4.7 A társasági adó mértékei a különböző uniós tagországokban

Az Európai Unió területén a társasági adó mértéke 2014-ben 10%-os minimumérték és 33,99%-os maximumérték között alakult. 2006 és 2014 között jelentős mértékben csökkentették kulcsaikat a következő országok: Csehország, Dánia, Egyesült királyság,

Finnország, Hollandia, Olaszország, Svájc, Svédország, Szlovénia. A mérséklésekkel többnyire a befektetők számára kívánnak kedvezőbb feltételeket biztosítani. Lengyelország és Magyarország társasági adó kulcsa megegyezik, de Magyarországon 500 millió forintig 10%-os adókulcs kerül alkalmazásra az e feletti összeget terheli a 19%-os adómérték. (5. táblázat)

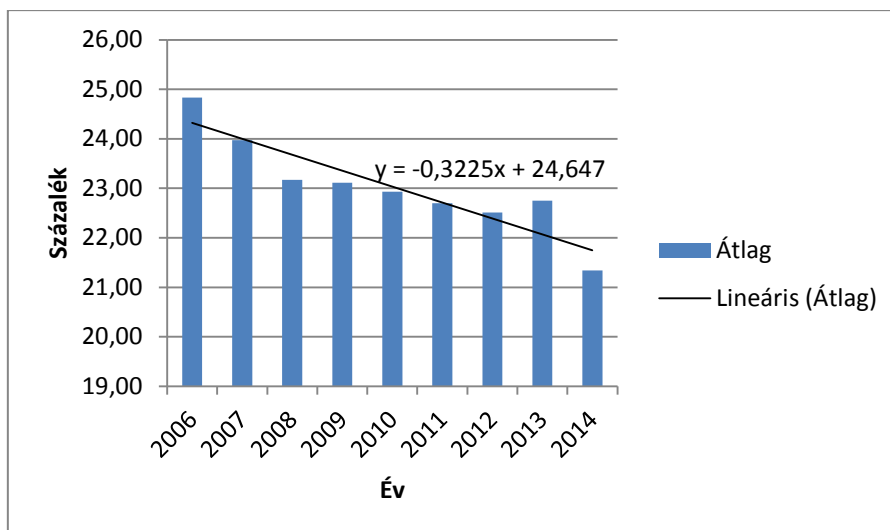
5. táblázat A társasági adó mértékének változása az EU-ban 2006-2014

Forrás: KPMG (2014) adatai alapján saját szerkesztés

A társasági adó mértékének alakulása uniós és nemzetközi viszonylatban 2006-2014 (%)									
Terület	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ausztria	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00
Belgium	33,99	33,99	33,99	33,99	33,99	33,99	33,99	33,99	33,99
Bulgária	15,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00
Horvátország	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00
Ciprus	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	12,50	12,50
Csehország	24,00	24,00	21,00	20,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00
Dánia	28,00	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00	25,00	24,50
Finnország	26,00	26,00	26,00	26,00	26,00	26,00	24,50	24,50	20,00
Franciaország	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33	33,33
Németország	29,58	29,58	29,58	29,58	29,58	29,58	29,58	29,58	29,58
Görögország	29,00	25,00	25,00	25,00	24,00	20,00	20,00	26,00	26,00
Magyarország	16,00	16,00	16,00	16,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00
Olaszország	37,25	37,25	31,40	31,40	31,40	31,40	31,40	31,40	31,40
Lettország	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00
Liechtenstein						12,50	12,50	12,50	12,50
Litvánia	15,00	15,00	15,00	20,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00
Luxemburg	29,63	29,63	29,63	28,59	28,59	28,80	28,80	29,22	29,22
Hollandia	29,60	25,50	25,50	25,50	25,50	25,00	25,00	25,00	25,00
Lengyelország	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00
Románia	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00
Szlovákia	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	19,00	23,00	22,00
Szlovénia	25,00	23,00	22,00	21,00	20,00	20,00	18,00	17,00	17,00

A társasági adó mértékének alakulása uniós és nemzetközi viszonylatban 2006-2014 (%)									
Terület	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Spanyolország	35,00	32,50	30,00	30,00	30,00	30,00	30,00	30,00	30,00
Svédország	28,00	28,00	28,00	26,30	26,30	26,30	26,30	22,00	22,00
Svájc	21,30	20,63	19,20	18,96	18,75	18,31	18,06	18,01	17,92
Egyesült Királyság	30,00	30,00	30,00	28,00	28,00	26,00	24,00	23,00	21,00
Afrika átlag	30,82	30,56	28,65	28,75	28,38	28,55	29,02	28,29	27,85
Amerika átlag	29,97	29,27	28,84	28,82	28,28	29,28	28,67	28,35	27,62
Ázsia átlag	28,99	28,46	27,99	25,73	23,96	23,10	22,89	22,05	21,91
Európa átlag	23,70	22,99	21,95	21,64	21,46	20,81	20,42	20,60	19,68
Óceánia átlag	30,60	30,20	29,60	29,20	29,00	28,60	28,60	27,00	27,00
Észak-Amerika átlag	38,05	38,05	36,75	36,50	35,50	34,00	33,00	33,00	33,25
Latin-Amerika átlag	29,07	28,30	27,96	27,96	27,52	28,83	28,30	27,96	27,15
EU átlag	24,83	23,97	23,17	23,11	22,93	22,70	22,51	22,75	21,34
OECD átlag	27,67	27,00	25,99	25,64	25,70	25,40	25,15	25,32	24,11
Globális átlag	27,50	26,95	26,10	25,38	24,69	24,50	24,40	23,71	23,57

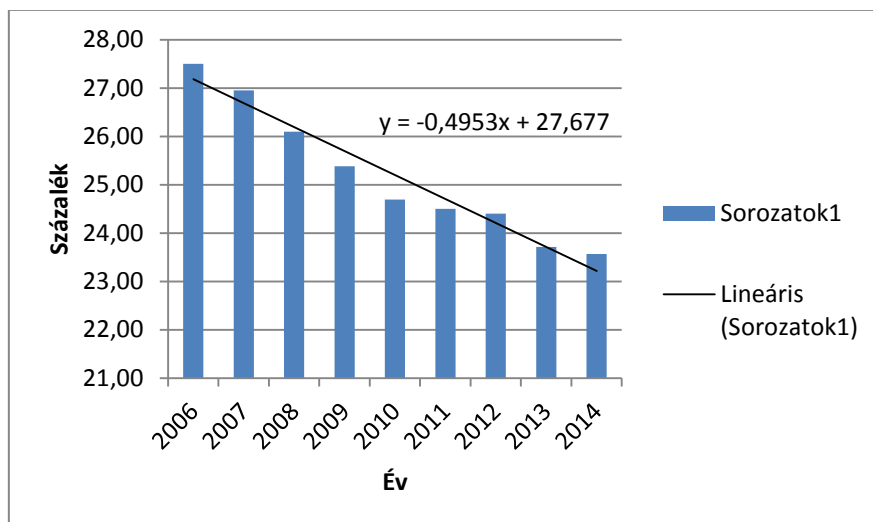
Az elmúlt évek tükrében, az Európai Unióban az átlagos társasági adó mértéke csökkenő tendenciát mutat. 2006-ban az Európai Unióban az átlagos adókulcs trend szerinti értéke 24,647%. Az EU-ban az átlagos adókulcs mérték a trend szerint a vizsgált időszakban évente átlagosan 0,323 százalékponttal csökkent. Ebben részt képviselhet a 2008-ban bekövetkező gazdasági válság, valamint az egyes országok között fennálló adóverseny is. (4. ábra)

4. ábra Az EU átlagos társasági adó mértékének változási trendje

Forrás: KPMG (2014) adatai alapján saját szerkesztés

A globális társasági adó mértéke 2006-2014 között szintén csökkenő tendenciát mutat, és meredeksége nagyobb az európai unióban mutatkozó csökkenés meredekségénél. 2006-ban a világ átlagos adókulcsának trend szerinti értéke 27,677%. A világon az átlagos adókulcs mérték a trend szerint a vizsgált időszakban évente átlagosan 0,4953 százalékponttal csökkent. (5. ábra) Elmondható tehát, hogy mind világszinten és uniós szinten is mérséklődött az átlagos társasági adó mértéke.

5. ábra A globális átlagos társasági adó mértékének változása 2006-2014 (%)

Forrás: KPMG (2014) adatai alapján saját szerkesztés

A társasági adó nagyságában az Európai Unióban jelentős különbségek mutatkoznak, továbbá a már korábban említett közös konszolidált adóalap alkalmazása is csak önkéntes alapon működik, ami viszont megnehezíti az átláthatóságot. Jelen állapot szerint a mobil gazdasági szervezetek részére előnyt jelenthet, ha olyan tagországot választanak működésük helyéül, ahol a társasági adó mértéke alacsonynak tekinthető. A jövőre vonatkozóan a közös konszolidált adóalap és a társasági adókulcsok sávos harmonizálása megoldást jelenthet a fennálló különbségek mérséklésére.

4.8 Az áfarendszer továbbfejlesztésének irányai

A harmonizáció elsődleges előmozdítója az Európai Bizottság, amely egydéli intézményként rendelkezik javaslattevési felhatalmazásával. A 2000-ben elkészített Áfa stratégia, mely tudomásul veszi a tagállamok harmonizációval kapcsolatos vonakodását, a pénzügyi kormányzatok eszközrendszerének leszűkülését, az eredet szerinti adózás távlati célú megközelítését és a politika elkötelezettségi faktorát, a következő főbb pontokból áll. A jogszabályi háttér és a szükséges eljárások egyszerűsítése és modernizálása, a meglévő szabályozások egységes alkalmazását biztosító intézkedések megalkotása, adóhatóságok közötti együttműködés felülvizsgálata, szorosabbá tétele. Az ÁFA kulcsok nagyobb mértékű összehangolása, különös tekintettel a kedvezményes adókulcsokra, valamint a VIES 2 kiterjesztett információszolgáltatási és OSS rendszer bevezetése szavatolhatja a kívánatos versenysemleges piaci feltételeket.

4.9 A társasági adók harmonizációjának jövője

A közös konszolidált adóalap kidolgozásával a Bizottság arra tesz ismételt kísérletet, hogy a vállalkozások adóztatásának egyes részterületei helyett az egész rendszert harmonizálja, legalább a nemzetközi ügyletekben aktív vállalkozások esetében. A közös konszolidált adóalap elfogadása azt feltételezi, hogy a tagállamok közötti politikai integráció meghaladja a jelenlegi szintet. A bizottság lépései a tagállamokat arra sarkallja, hogy foglalkozzanak az adóharmonizáció kérdésével. A megerősített együttműködés, amely megengedi az unió tagállamainak legalább egyharmadának maguk részére történő közös konszolidált adóalap bevezetését reményt kínál azon tagállamok részére, amelyek érdekeltek a harmonizációban.

5. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATTÉTEL

A fejezet a dolgozat belső mag rétegét képezi, melyben a főbb konzekvenciákat és eredményeket fejtem ki.

Az Európai Unió tagországainak adózással kapcsolatos eltérései a tagállamokat, a gazdasági szereplőket és a társadalmat egyaránt jelentősen érintő problémakör. A tagországok költségvetéseinek részére a kivetett adóterhekből befolyó összegek biztosítják a működés pénzügyi kereteit. A rendszer bonyolult és működtetése körültekintő gondolkodásmódot igényel. A költségvetési bevételeknek és a társadalmi elvárásoknak összhangban kell lenniük ám ezt sok esetben nehéz megvalósítani. Mind a HÉA, mind a társasági adó kapcsán vannak olyan tényezők, amelyeknek kezelése a jövőben a piaci mechanizmus javulását és a versenytorzító tényezők mérséklődését eredményezné. Az ÁFA kulcsok nagyobb mértékű összehangolása, különös tekintettel a kedvezményes adókulcsokra, valamint a VIES 2 kiterjesztett információszolgáltatási és OSS rendszer üzemszerű működése és működtetése szavatolhatja a kívánatos versenysemleges piaci feltételeket. A társasági adó esetén a konszolidált adóalap önkéntes alkalmazása helyett a kötelező bevezetésre való áttérés és a sávos egységesítés hozhat megújulást ezzel csökkentve a káros adóversenyt az egyes tagállamok között. 10%-os és 19%-os társasági adó mérték rendszerével hazánk az átlagtól jelentősen nem tér el. Továbbá lényeges megemlíteni, hogy Magyarország helyzete mind földrajzilag, mind az alkalmazott adókulcsok szempontjából speciális. 27%-os ÁFA kulcsa jelenleg a legmagasabb mértékű az Európai Unió tagországai között. A tény, hogy az eltérés más tagországok kedvezményes HÉA kulcsaihoz képest akár 19 százalékpontos is lehet katalizátora a csalásoknak és a vitatható versenyelőnyök kihasználásának. A jövedelmezőség és kockázat mérlegelése esetén ennek következtében sok esetben a magasabb jövedelmezőség irányába billen el a mérleg, amely a csalások létrejöttét segíti elő. A jelenlegi rendszer és mérték felülvizsgálata éppen ezért indokoltnak tekinthető és cél az arányos, kiegyensúlyozott, méltányos a környezettel összhangban lévő, költségvetés számára is elfogadható, rendszer és mérték kialakítása. Az ÁFA-kulcs és a kedvezményes HÉA kulcsok mérséklése, valamint az utóbbi kiterjesztése más termékcsoportokra is szintén csillapító hatást gyakorolhat a tagországok között fennálló eltérésekből adódó torzító tényezőkre.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

Az Európai Unió belső piaca egy olyan, belső határok nélküli térség, amelyben a Szerződések rendelkezéseivel összhangban biztosított az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása. Az egykor önálló protekcionista vámeszközökkel rendelkező tagországok túlnyomó része, a belső nemzeti piac védelmi eszközeiről, egy magasabb rendű együttműködési szellemiség érdekében lemondva, átlépett a közösségi értékesítés színterére. A hangsúly ebből kifolyólag eltolódik annak irányába, hogy a tagországokon belül biztosított gazdasági feltételek közelítőleg azonosak legyenek, vagy csak épp oly mértékben térjenek el, hogy az a versenyszektor piaci szereplői részére egalizált versenyfeltételt jelentsen. Tekintettel tehát arra, hogy Magyarország csatlakozott azon országok közé, amelyek a korábbi gyakorlattal szemben az országok közt fennálló határ menti ellenőrző állomások kontrolleszközként való alkalmazását befejezték, s azt új alapokra helyezve a haladás jegyében megreformálták, nemzetgazdaságunk részére is egyre inkább fontossá válik a közösség tagországainak gazdasági konformitása. Valamennyi demokráciában az adózásnak fontos szerepe van. Az ily módon beszédett összegekből biztosítja a kormányzat a közkiadások fedezetét. Az adórendszer az Európai Unió országaiban jelentősen különbözik egymástól. Az adózás olyan folyamatokat szolgál, amelyeknek nemzeti vagy kollektív szinten történő megvalósítása és fenntartása a társadalom elemi érdekeit képviseli. Az adózás kiterjedt, a gazdasági élet minden szereplőjét érintő kérdés. Ebből ered a tagállamok közösségi adópolitikával kapcsolatos hozzáállásának kétarcúsága. Az adópolitika ugyanis a tagállamok számára a nemzeti szuverenitás alapvető eleme, egyúttal a nemzeti gazdaságpolitika egyik fő eszköze. Ugyanakkor a nemzeti adórendszerek összehangolása elengedhetetlen egy valóban egységes piaci működéshez, így az a tagállamok érdekeit szolgálja. A hosszú távú és gyümölcsöző együttműködése csak akkor lehetséges, ha az érintettek nyitottabbá válnak annak elfogadására, hogy a továbbiakban a káros versenyhelyzetek elkerülése érdekében meghozzák a mindenkire érvényes szabályokat és alkalmazkodjanak azokhoz. Az összhang alacsony mértéke, nem csak a versenyszektor szereplőit, hanem a magyar államot is érinti, sőt a teljes magyar társadalmat. A versenyhátrányban lévő gazdasági társaságok elképzelhető, hogy leépítésekre kényszerülnek, így csökkentve a foglalkoztatottak számát, mely ilyen módon már társadalmilag is értelmezhető negatívum. Ezt a gondolatmenetet folytatva az is belátható, hogy az állam többszörös adókiesést szenvedhet el, hiszen ha csökken a foglalkoztatottak száma, akkor a

jövedelmekre kivetett adóbevételek is csökkennek, sőt tovagyrúzve kiadásokat generálhat az álláskereső támogatására felhasznált forrásokon keresztül. Csökkenhet a beruházások száma is, hiszen a kedvezőtlen piaci feltételek arra sarkallhatják a befektetőket, hogy más tagországokban kezdeményezzenek gazdasági tevékenységet, amely újabb adókiesésekhez vezethet. Magyarország általánostól eltérő helyzetben van, mivel a legtöbb terméket 27%-os ÁFA-kulcs terheli, mely uniós viszonylatban kimagasló mértékű. Az alkalmazott kedvezményes kulcsok emellett csak igen szűk termékkört érintenek. Ugyanekkor földrajzi elhelyezkedését vizsgálva Európa közepeként van nyilvántartva, így a legtöbb tagország részére jól megközelíthető, amely kereskedelmi ügyletek esetén fontos tényező. A jelenlegi rendszer és mérték felülvizsgálata éppen ezért indokoltnak tekinthető és célként merül fel az arányos, kiegyensúlyozott, méltányos a környezettel összhangban lévő, költségvetés számára is elfogadható, rendszer és mérték kialakítása.

IRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalom

1. Az Európai Unió Tanácsa (2006): *A Tanács 2006/112/EK irányelve (2006. november 28.) a közös hozzáadottértékadó-rendszerről*. Az Európai Unió Kiadóhivatala. Luxembourg, III. melléklet
2. Balázs P. et al. – Marján Attila (szerk.) (2006) *Az Európai Unió Gazdasága. Mindent, Amit Az EU Gazdasági És Pénzügyi Politikáiról Tudni Kell*. HVG Kiadói Rt., Budapest, 263. o.; 269. o.; 334. o.; 335. o.; 337. o.
3. Bessenyei G. (2003) *Az áfa az Európai Unióban*. SALDO, Budapest., 11. o.; 16. o.
4. Brückner Gergely (2013): *A nagy áfatrúkk - Netes kereskedelelem*. Figyelő Online. http://figyelo.hu/cikkek/387880_a_nagy_afatrúkk___netes_kereskedelelem Letöltve: 2014. október 28.
5. Charles E. McLure Jr. – Giampaolo Corabi (2001): *Az Elektronikus Kereskedelem Adóztatása*. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest, 27-28. o.
6. EC (2010): *Az Európai Unióról szóló szerződés és az európai unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. Az Európai Unió Alapjogi Chartája*. Az Európai Unió Kiadóhivatala. Luxembourg, 60. o.
7. EC (2012): *COUNCIL REGULATION (EU) No 967/2012*. Official journal of the European Union. Publications Office of the European Union. Luxembourg
8. EC (2013): *Közérthetően az Európai Unió Szakpolitikáiról. Hogyan működik az Európai Unió?* Az Európai Unió Kiadóhivatala. Luxembourg, 8. o.
9. EC (2013): *Schengen. A szabad mozgás kulcsa Európában*. Az Európai Unió Kiadóhivatala. Luxembourg, 1. o.; 10. o.
10. EC (2014): *Schengen Area*. Az Európai Unió Kiadóhivatala. Luxembourg http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen/index_en.htm Letöltve: 2014. október 28.
11. EC (2014): *VAT RATES APPLIED IN THE MEMBER STATES OF THE EUROPEAN UNION. Situation at 1st July 2014*. Publications Office of the European Union. Luxembourg
12. Erdős G. et al. (2013): *Az Európai Unió adójoga*. Wolters Kluwer Complex Kiadó. Budapest, 184. o.; 185. o.
13. Jancsa-Pék Judit (2014): *ÁFA – Távértékesítés és mini-one-stop-shop*. http://adozasrolerthetoen.blog.hu/2014/08/14/jancsa-pek_judit_afa_tavertekesesites_es_mini-one-stop-shop Letöltve: 2014. október 28.

14. Kis Tünde - Sztanó Imréné (2010): *Adózás, társadalombiztosítás, támogatás*.
Budapesti Gazdasági Főiskola,
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/0007_d6_1100_1101_1103_adozas_tb_scom/borito_iHC3kZVDjjG0vS0h.html. Letöltve: 2014.10.26.
15. KPMG International (2014): *Corporate tax rates table*. KPMG International.
<http://www.kpmg.com/global/en/services/tax/tax-tools-and-resources/pages/corporate-tax-rates-table.aspx> Letöltve: 2014.10.28.
16. Tanító Dezső et al. (2013): *A Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Termékekre Vonatkozó Áfarendszer és –Mérték Változása és Hatásai*. Agrárgazdasági Kutató Intézet. Budapest, 24. o.
17. Teszéri-Rácz Ildikó (2006): *Adóismeretek*. Perfekt Gazdasági Tanácsadó, Oktató és Kiadó Zártkörűen Működő Részvénytársaság. Gyomaendrőd, 15. o.; 19. o.

MELLÉKLETEK

1. MELLÉKLET: H MELLÉKLET

„III. MELLÉKLET

AZ OLYAN TERMÉKEK ÉS SZOLGÁLTATÁSOK JEGYZÉKE, AMELYEK ÉRTÉKESÍTÉSÉRE A 98. CIKKBEN EMLÍTETT KEDVEZMÉNYES ADÓMÉRTÉKET LEHET ALKALMAZNI

1. Emberi és állati fogyasztásra szolgáló élelmiszerek (beleértve az italokat is, de az alkoholos italok kivételével); általában élelmiszer-készítésre szolgáló élő állatok, magvak, növények és összetevők; általában élelmiszer kiegészítésére vagy helyettesítésére szolgáló termékek;
2. vízszolgáltatás;
3. általában az egészségügyben, a betegségek megelőzésére, gyógykezelésre és az állatgyógyászatban használt gyógyszerészeti termékek, beleértve a fogamzásgátló és női egészségügyi védekezésre használt termékeket;
4. általában a fogyatékoság enyhítésére illetve kezelésére szolgáló gyógyászati berendezések, segédeszközök és más felszerelések, amelyek a fogyatékosággal élők személyes és kizárólagos használatára szolgálnak, beleértve az ilyen termékek javítását is, továbbá a gépkocsiban használatos gyermekülések értékesítése;
5. utasok és útipoggyászuk szállítása;
6. könyvek, beleértve a könyvtári kölcsönzést is (ideértve a brosúrákat, rölapokat, és más nyomtatott anyagokat, gyermekeknek szóló képes-, rajzoló-, illetve kifestőkönyveket, nyomtatott vagy kéziratos kottákat, térképeket, vízrajzi vagy hasonló ábrákat), újságok és folyóiratok értékesítése, kivéve a nagyrészt vagy teljes egészében reklámcélú anyagokat;
7. előadásokra, színházba, cirkuszba vagy vásárokbba, vidámparkba, koncertre, múzeumba, állatkertbe, moziba, kiállításra vagy más kulturális eseményre és létesítménybe szóló belépőjegyek;
8. rádió- és televíziószolgáltatások vétele;
9. írók, zeneszerzők és előadóművészek által nyújtott szolgáltatások, illetve a nekik járó szerzői jogdíjak;
10. a szociálpolitika keretében biztosított lakás, lakásépítés, -felújítás és -átalakítás;
11. olyan típusú termékek értékesítése és szolgáltatások nyújtása, amelyeket általában a mezőgazdasági termelésben használnak, kivéve az olyan tárgyi eszközöket, mint a gépek és épületek;

- 12.szállodák vagy más hasonló létesítmények által nyújtott szállás, beleértve az üdülőhelyi szállásbiztosítást, továbbá a kempingek és lakókocsiparkok férőhelyeinek bérbeadását is;
13. sporteseményekre szóló belépők;
14. sportlétesítmények használatának joga;
- 15.a tagállamok által jótékonyági szervezetként elismert, jóléti, illetve társadalombiztosítási munkát végző szervezetek által végzett termékértékesítések és szolgáltatásnyújtások, amennyiben ezek a 132., 135. és 136. cikk értelmében nem élveznek mentességet;
- 16.temetkezési vállalkozók és hamvasztási szolgáltatók által nyújtott szolgáltatások, beleértve az ezzel kapcsolatos termékértékesítéseket is;
- 17.orvosi és fogászati ellátás, valamint gyógyfürdői kezelés, amennyiben ezek a 132. cikk (1) bekezdésének b)–e) pontja értelmében nem élveznek mentességet;
- 18.közterületek tisztántartásával, háztartási szemét elszállításával és hulladékfeldolgozással kapcsolatos szolgáltatások nyújtása, a 13. cikkben említett szervezetek által nyújtott szolgáltatások kivételével.” (EC 2006, III. melléklet)